

ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

УДК 005.336:658.15

Катерина Беляєва

Донецький національний університет економіки
і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
м. Донецьк, Україна, e-mail: katrin-april@rambler.ru

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ekaterina Belyaeva

Donetsk National University of Economics and
Trade named after Mykhayilo Tugan-Baranovsky,
Donetsk, Ukraine, e-mail: katrin-april@rambler.ru

CONCEPTUAL BASES OF THE MECHANISM OF FINANCIAL PROVIDING OF COMPETITIVENESS OF THE ENTERPRISE

Мета. Мета статті полягає в розробці концептуальних основ для реалізації зваженої фінансової політики в сфері управління фінансовим забезпеченням підприємства для підвищення його конкурентних можливостей.

Методика. У процесі дослідження використано: методи теоретичного узагальнення і порівняння, аналізу і синтезу (для уточнення сутності та змісту поняття «фінансове забезпечення»), діалектичний метод пізнання загальних взаємопов'язаних процесів у системі управління фінансовим забезпеченням для досягнення стратегічних конкурентних переваг підприємства на ринку.

Результати. На підставі проведеного дослідження запропоновано концепцію механізму фінансового забезпечення конкурентоспроможності підприємства, що дозволяє зосередитися на пошуку фінансових джерел підвищення його конкурентної привабливості на ринку. Механізм фінансового забезпечення включає науково-методичний підхід, що дозволяє визначити ключові завдання для досягнення головної мети, принципи та інструменти її реалізації, структуру і зміст внутрішніх фінансових механізмів підприємства.

Наукова новизна. Розроблено концепцію механізму фінансового забезпечення конкурентоспроможності підприємства, застосування якої, на відміну від наявних, дозволяє підвищити ефективність управління фінансовим забезпеченням суб'єкта підприємництва, що сприяє розширенню та зміцненню його конкурентних переваг.

Практична значущість. Отримані результати спрямовані на оптимізацію управління фінансовим забезпеченням для підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Ключові слова: конкурентоспроможність, концепція, механізм фінансового забезпечення, підприємство, фінансове забезпечення, фінансові ресурси.

Постановка проблеми. Функціонування і стабільний розвиток підприємства передбачає розробку механізму щодо ефективного управління фінансовим

забезпеченням. Але тривалі трансформаційні процеси, які відбуваються в Україні, змінюють не лише економічне, правове, а й фінансове середовище підприємств, що вимагає створення організаційно-методичних основ механізму ефективного управління фінансовими ресурсами для розширення конкурентних можливостей підприємства. Мінливість і невизначеність умов діяльності підприємства, загострення конкурентної боротьби викликає необхідність створення концепції механізму фінансового забезпечення, ураховуючи комплексність і єдність внутрішніх механізмів, для підвищення рівня його конкурентоспроможності на товарному ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження, присвячені з'ясуванню економічної природи фінансового забезпечення підприємства та проблеми управління ним, знайшли відображення в численних працях науковців, серед яких О. Біла [2], Ю. Воробйов [3], О. Гриценко [5], Л. Зятковська [8], Л. Омелянович [9] та ін. Однак різноплановість і багатогранність поняття «фінансове забезпечення» обумовили відсутність єдиної думки стосовно його трактування, а також єдиного концептуального підходу щодо ефективного управління ним і оцінки впливу його на конкурентоспроможність підприємства.

Посилення впливу зовнішнього середовища на фінансову діяльність підприємства, розширення структури джерел залучення фінансових ресурсів і зміна їх якості обумовили необхідність додаткових теоретичних досліджень щодо з'ясування економічної сутності фінансового забезпечення та його ролі в підвищенні конкурентних можливостей підприємства. У зв'язку з цим важливого значення набуває визначення концептуального підходу до розробки механізму фінансового забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах невизначеності конкурентного середовища.

Мета статті полягає в розробці концепції механізму фінансового забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Концепція управління фінансовим забезпеченням є важливим інструментом фінансового механізму підприємства, являє собою наукове системне обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансової діяльності з метою підвищення їх ефективності та сприяння зміцненню конкурентних позицій підприємства. Концептуальною основою механізму фінансового забезпечення є стратегічна орієнтація підприємства на створення конкурентних переваг у сфері фінансової діяльності.

Конкурентоспроможність підприємства значною мірою визначається раціональною та ефективною організацією фінансового забезпечення.

Як справедливо зауважено, фінансове забезпечення діяльності підприємств, з одного боку, передбачає формування й використання фінансових ресурсів для задоволення потреб суб'єкта господарювання, регламентованих відповідними нормативними актами, які визначають способи їх мобілізації, розподілу й використання на всіх рівнях господарського управління. З другого боку, його здійснюють шляхом використання методів залучення ресурсів: самофінансування, банківського кредитування, бюджетного фінансування й кредитування, перерозподілу коштів, розміщення фінансових інструментів і боргових зобов'язань, які передбачають визначення потреби в ресурсах, встановлення доцільнос-

ті й ефективності їх застосування [8].

Більшість авторів додержуються такої думки і вважають, що в основі фінансового забезпечення лежить наявність у розпорядженні підприємства фінансових ресурсів, які використовуються на фінансування поточної господарської діяльності, інвестиційних програм, капітальних вкладень, інших заходів [1-7].

Отже, визначаючи змістовність поняття «фінансове забезпечення конкурентоспроможності підприємства», слід виходити з розуміння сутності фінансових ресурсів як основного джерела нарощування конкурентних переваг. Ефективне управління мобілізацією, розподілом і використанням таких ресурсів визначає фінансову базу розширення можливостей підприємства щодо перемоги в конкурентній боротьбі. Фінансове забезпечення конкурентоспроможності підприємства варто розглядати як підсистему фінансового механізму, що визначає принципи здійснення фінансових відносин, пов'язаних з рухом частини коштів підприємства, джерела й форми його фінансування, чия діяльність спрямована на фінансовий, соціально-економічний розвиток і нарощування конкурентних переваг в умовах невизначеності середовища.

В основі розробленої концепції лежить системний підхід, який включає постановку мети й завдань її досягнення, визначення принципів, методів і інструментів, а також механізму реалізації управління фінансовим забезпеченням конкурентоспроможності підприємства, що відображено на рисунку 1.

Об'єктом управління в концепції є фінансове забезпечення.

Основна мета управління фінансовим забезпеченням підприємства полягає в підвищенні конкурентних можливостей підприємства на основі ефективного управління фінансовими ресурсами зі збереженням перспективи його подальшого розвитку.

Головними завданнями для реалізації поставленої мети повинні стати: залучення фінансових ресурсів на вигідних умовах; забезпечення оптимальної структури джерел формування фінансових ресурсів; ефективний розподіл і використання фінансових ресурсів; пошук фінансових джерел розвитку підприємства; максимізація прибутку та оптимізація витрат; мінімізація фінансових ризиків підприємства; фінансова стабілізація підприємства в довгостроковій перспективі.

Усі завдання перебувають у тісному взаємозв'язку, і тому для більш ефективного досягнення головної мети в процесі управління фінансовим забезпеченням повинні узгоджуватися між собою з урахуванням впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

Ефективне фінансове забезпечення конкурентоспроможності підприємства реалізується через ряд принципів, адекватних сучасним умовам господарювання, основними з яких є: системність, цілеспрямованість, варіативність, ефективність, гнучкість, адаптивність, комплексність, збалансованість, стратегічна орієнтованість.

Система управління фінансовим забезпеченням конкурентоспроможності підприємства є комплексною системою управління, де кожне рішення робить свій внесок у загальну результативність фінансової діяльності підприємства [2].

Рисунок 1 – Концепція механізму фінансового забезпечення конкурентоспроможності підприємства

Реалізація концепції фінансового забезпечення конкурентоспроможності підприємства відбувається шляхом використання таких методів: техніко-економічних розрахунків, балансовий, економіко-статистичні, економіко-математичні, метод експертних оцінок; методи дисконтування та компаундингу для аналізу стану, динаміки, планування та ефективності використання фінансових ресурсів; SWOT-аналіз, PEST-аналіз, SNW-аналіз для оцінки впливу факторів зовнішнього та внутрішнього фінансового середовища на фінансове забезпечення конкурентоспроможності підприємства, а також виявлення сильних і слабких позицій підприємства на ринку; мінімізації середньозваженої вартості позикового капіталу; методичний інструментарій мінімізації рівня фінансового ризику; стратегічного фінансового контролінгу для визначення перспектив розвитку підприємства в майбутньому періоді.

Вибір інструментів управління фінансовим забезпеченням конкурентоспроможності підприємства залежить від поточних потреб підприємства та цілей, які повинні бути досягнуті в поточному й перспективному періодах.

З метою реалізації механізму фінансового забезпечення конкурентоспроможності підприємства в концепції запропоновано такі внутрішні механізми:

- оперативний, який включає модель оптимізації джерел фінансування конкурентних переваг підприємства;
- тактичний, який передбачає модель оцінки ступеня впливу фінансових ризиків на конкурентоспроможність підприємства;
- стратегічний, який розглядає модель формування стратегії фінансової стабілізації підприємства.

Головним завданням моделі оптимізації джерел фінансування конкурентних переваг підприємства є визначення такої структури фінансування, яка б за наявності встановлених рівнів прибутковості та вартості залучення максимізувала прибуток підприємства і в кінцевому підсумку забезпечила б йому високий рівень конкурентоспроможності.

Основною метою моделі оцінки ступеня впливу фінансових ризиків є оцінка ймовірності настання окремих видів фінансових ризиків, розробка заходів щодо їх мінімізації стосовно очікуваного рівня дохідності, зменшення фінансових втрат підприємства в разі ризикових подій, нейтралізація їх впливу на конкурентні позиції підприємства. Застосовуючи цю модель, основну увагу необхідно приділяти ефекту синергізму, тобто використовувати такі інструменти та методи управління фінансовими ризиками, які дозволять підвищити ефективність управління ними та посилюють керованість останніх.

Модель формування стратегії фінансової стабілізації підприємства перш за все включає розробку системи довгострокових завдань фінансово-господарської діяльності підприємства й найефективніших шляхів їх реалізації. Запропонована модель включає прогноз поведінки підприємства у сфері формування, розподілу та використання фінансових ресурсів під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, а також розробку стратегічного плану дій щодо забезпечення конкурентоспроможності.

Таким чином, на підставі проведеного дослідження запропоновано концепцію фінансового забезпечення конкурентоспроможності підприємства, що

дозволяє зосередитися на пошуку фінансових джерел підвищення його конкурентної привабливості на ринку. Механізм фінансового забезпечення включає науково-методичний підхід, що дозволяє визначити основні завдання для досягнення головної мети, принципи та інструменти її реалізації, структуру і зміст внутрішніх фінансових механізмів підприємства.

Отримані результати спрямовані на оптимізацію та підвищення ефективності управління фінансовим забезпеченням для досягнення конкурентоспроможності підприємства.

Список літератури / References:

1. Артус М.М. Фінансовий механізм в умовах ринкової економіки / М.М. Артус // Фінанси України. – 2005. – № 5. – С. 54-59.
Artus, M.M. (2005), "Financial mechanism in a market economy", *Finansy Ukrainy*, 2005, no. 5, pp. 54-59.
2. Біла О.Г. Фінанси підприємств: навч. посіб. / О.Г. Біла. – Л.: Магнолія 2006, 2009. – 383 с.
Bila, O.H. (2009), *Finansy pidpriemstv* [Finance Companies], Mahnolia, Lviv, Ukraine.
3. Воробйов Ю.М. Роль фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва / Ю.М. Воробйов // Науковий вісник. Сер.: Фінанси, банки, інвестиції. – 2011. – № 3. – С. 17-21.
Vorobyov, Yu.M. (2011), "The role of the financial resources of entities", *Naukovyi visnyk. Ser. Finansy, banky, investytsii*, no. 3, pp. 17-21.
4. Васечко Л. Співвідношення понять «фінансовий механізм», «механізм фінансування», «фінансове забезпечення» та «фінансове регулювання» / Л. Васечко // Вісник Львівського університету. Сер.: Економічна. – 2009. – Вип. 41. – С. 103-107.
Vasechko, L. (2009), "Value concepts of "financial mechanism", "funding mechanism", "financial providing" and "financial regulation"", *Visnyk Lvivs'koho universytetu*, Issue 41, pp. 103-107.
5. Гриценко О.І. Фінансово-кредитне забезпечення підприємств споживчої кооперації / О.І. Гриценко. – К., 2005. – 195 с.
Hrytsenko O.I. (2005), *Finansovo-kredytne zabezpechennia pidpriemstv spozhyvchoi kooperatsii* [Finance and credit companies providing consumer cooperatives], Kiev, Ukraine.
6. Єпіфанов А.О. Обґрунтування фінансового механізму підприємства / А.О. Єпіфанов, В.П. Москаленко, О.В. Шипунова // Фінанси України. – 2004. – № 1. – С. 3-11.
Yepifanov, A.O., Moskalenko, V.P. and Shypunova, O.V. (2004), "Justification of the financial mechanism of the enterprise", *Finansy Ukrainy*, no. 1, pp. 3-11.
7. Єсаян Е.М. Роль фінансового механізму в системі управління діяльністю підприємства / Е.М. Єсаян // Вісник Донецького університету. Сер. В: Економіка і право. – 2009. – № 2. – С. 32-37.
Yesaian, E.M. (2009), "The role of the financial mechanism in the system of management of the Company", *Visnyk Donetskoho universytetu*, no. 2, pp. 32-37.

8. Зятковська Л.І. Методологічні засади фінансового забезпечення підприємств / Л.І. Зятковська // Фінанси України. – 2007. – № 6. – С. 148-155.
Ziatkovska, L.I. (2007), “Methodological principles of financial software companies”, *Finansy Ukrainy*, no. 6, pp. 148-155.
9. Омелянович Л.О. Фінансова діяльність суб’єктів господарювання: навч. посіб. / Л.О. Омелянович, О.В. Чайковська, Г.Є. Долматова [та ін.]. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2008. – 281 с.
Omelianovych, L.O., Chaikovska, O.V., Dolmatova, H.Ye., Ivanova, O.V., Kononenko, A.F., Kanieieva, I.I., Hladkova, O.V. and Aleksandrova, H.M. (2008), *Fi-nansova diialnist subiektiv hospodariuvannia* [Financial sector entities], Donetsk, Ukraine.
10. Чорна О.М. Концептуальні підходи до розвитку фінансів суб’єктів господарювання в Україні / О.М. Чорна, О.О. Маднєва // Науковий вісник. Сер.: Фінанси, банки, інвестиції. – 2011. – № 3. – С. 26-32.
Chorna, O.M. and Matsnieva, O.O. (2011), “Conceptual approaches to development finance entities in Ukraine”, *Naukovyi visnyk. Ser. Finansy, banky, investyt-sii*, no. 3, pp. 26-32.

Цель. Цель статьи заключается в разработке концептуальных основ для реализации взвешенной финансовой политики в сфере управления финансовым обеспечением предприятия для повышения его конкурентных возможностей.

Методика. В процессе исследования использованы: методы теоретического обобщения и сравнения, анализа и синтеза (для уточнения сущности и содержания понятия «финансовое обеспечение»), диалектический метод познания общих взаимосвязанных процессов в системе управления финансовым обеспечением для достижения стратегических конкурентных преимуществ предприятия на рынке.

Результаты. На основании проводимого исследования предложена концепция механизма финансового обеспечения конкурентоспособности предприятия, что позволяет сосредоточиться на поиске финансовых источников повышения его конкурентной привлекательности на рынке. Механизм финансового обеспечения включает научно-методический подход. Это позволяет определить ключевые задачи для достижения главной цели, принципы и инструменты ее реализации, структуру и содержание внутренних финансовых механизмов предприятия.

Научная новизна. Разработана концепция механизма финансового обеспечения конкурентоспособности предприятия, использование которой, в отличие от существующих, позволяет повысить эффективность управления финансовым обеспечением субъекта предпринимательства, которое способствует расширению и укреплению его конкурентных преимуществ.

Практическая значимость. Полученные результаты направлены на оптимизацию управления финансовым обеспечением для повышения конкурентоспособности предприятия.

Ключевые слова: конкурентоспособность, концепция, механизм финансового обеспечения, предприятие, финансовое обеспечение, финансовые ресурсы.

Objective. The objection of this article consists in development of conceptual bases for realization of the self-weighted financial politics in the field of management financial providing of enterprise for the increase of his competition possibilities.

Methods. In the course of the study there were engaged: methods of theoretical generalization and comparison, analysis and synthesis (for clarification of essence and maintenance of concept “Financial providing”), dialectical method of cognition of general associate processes in con-

trol system financial providing for the achievement of strategic competitive edges of enterprise at the market.

Results. Conception of mechanism of the financial providing of competitiveness of enterprise offers on the basis of the conducted research, it allows to be concentrated on the search of financial sources of increase of his competition attractiveness at the market. The mechanism of the financial providing includes scientifically-methodical approach, it allows to define key tasks for the achievement of primary objective, principles and instruments of her realization, structure and maintenance of internal financial mechanisms of enterprise.

Scientific novelty. Conception of mechanism of the financial providing of competitiveness of enterprise, the use of that, unlike existing, allows to promote management efficiency the financial providing of business that assists expansion and strengthening of his competitive edges entity, is worked out.

Practical value. The obtained results are aimed to optimization of management by the financial providing for the increase of competitiveness of enterprise.

Key words: competitiveness, conception, mechanism of the financial providing, enterprise, financial providing, financial resources.

Рекомендовано до публікації д-ром екон. наук, проф. Гургулою Т.В. Дата надходження рукопису 16.07.2013 р.

УДК 005.92

Олексій Гаркуша

Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Донецьк, Україна, e-mail: nbilyavskiy@com

НАУКОВИЙ ПІДХІД ДО ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ВИНОРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Aleksey Garkusha

Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhayilo Tugan-Baranovsky, Donetsk, Ukraine, e-mail: nbilyavskiy@gmail.com

THE SCIENTIFIC APPROACH TO THE SUBSTANTIATION OF DEVELOPMENT STRATEGY OF THE WINERY ENTERPRISES

Мета. Метою цього дослідження є удосконалення наукового підходу до обґрунтування стратегії розвитку виноробних підприємств на підставі комплексної оцінки рівня збалансованості їхнього розвитку.

Методика. Дослідження ґрунтується на методах побудови динамічних нормативів (для нормативного упорядкування показників розвитку виноробних підприємств за видами бізнес-процесів), багатомірного статистичного аналізу, теорії матриць та рангової кореляції (для розрахунку коефіцієнтів збалансованості розвитку виноробних підприємств за видами бізнес-процесів).

Результати. На основі проведеного дослідження запропоновано науковий підхід до обґрунтування стратегії розвитку виноробних підприємств, що дозволяє здійснити вибір